

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Ο γραπτός και ο προφορικός λόγος

Η προτεραιότητα του γραπτού ή του προφορικού λόγου αποτέλεσε πεδίο αντιπαράθεσης των ειδικών εδώ και πολλά χρόνια. Θεωρείται μάλιστα και βασικό ζήτημα στην αποτελεσματική διδασκαλία της γλώσσας. Ως τα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα ήταν δεδομένη η πρωτοκαθεδρία της γραπτής έκφρασης, καθώς συνιστούσε το κύριο ερευνητικό αντικείμενο των φιλολόγων. Και μόνο προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα άρχισε να υποστηρίζεται από την επιστήμη της Γλωσσολογίας ότι πρέπει να στραφεί η προσοχή και στην προφορική γλώσσα, η οποία είναι η «κατεξοχήν» γλώσσα, η πρώτη, η «φυσική» γλώσσα, που μαθαίνει ο άνθρωπος από τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Σε αντίθεση με την προφορική, η γραπτή γλώσσα κατακτιέται σε δεύτερη φάση από τον άνθρωπο, δεν είναι, όμως, προσιτή σε όλους τους ανθρώπους. Γι' αυτό και ο διάσημος γλωσσολόγος F. Saussure (Φ. Σωσύρ) μιλούσε για «τυραννία της γραφής» και παρομοίαζε τον γραπτό λόγο με τη φωτογραφία ενός ατόμου και τον προφορικό με το ίδιο το άτομο. Επειδή, λοιπόν, η Γλωσσολογία έδωσε έμφαση στον προφορικό λόγο, παγιώθηκε η αντίληψη ότι αυτά τα δύο είδη λόγου αποτελούν λίγο ως πολύ ανεξάρτητους και σχετικά αυτοτελείς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας.

Σήμερα υπάρχει η τάση να δοθεί ξανά έμφαση στη γραπτή γλώσσα, όχι μόνο γιατί είναι η «κατεξοχήν» γλώσσα της λογοτεχνίας, αλλά και γιατί είναι αναγκαία η χρήση της τόσο για τις σύγχρονες επικοινωνιακές ανάγκες του πολίτη όσο και για τη βελτίωση της επαγγελματικής και της κοινωνικής του θέσης. Η ιδιαιτερότητα στη δομή και στη λειτουργία των δύο ειδών λόγου, ο διαφορετικός τους ρόλος στο πλαίσιο της ανθρώπινης επικοινωνίας και η αδιαμφισβήτητη σημασία της γραφής για την εκπλήρωση των επικοινωνιακών αναγκών ανάμεσα στα μέλη μιας σύγχρονης κοινωνίας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν είναι σωστό να θεωρείται ο προφορικός σημαντικότερος του γραπτού λόγου.

Όμως, όσον αφορά στη σχολική πραγματικότητα επιστημονικές έρευνες αποδεικνύουν ότι στα σχολικά βιβλία και συγκεκριμένα στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος δεν τηρείται πάντοτε η απαραίτητη ισορροπία ανάμεσα στα δύο αυτά είδη έκφρασης ούτε επιτυγχάνεται στον βαθμό που θα έπρεπε, η σταδιακή εξοικείωση των μαθητών με τους μηχανισμούς λειτουργίας του απαιτητικού γραπτού λόγου. Έχει διατυπωθεί, μάλιστα, η άποψη ότι το σχολείο οφείλει να διδάξει τον γραπτό λόγο στον

μαθητή τόσο καλά και με τόσο οικείο τρόπο όσο ο ίδιος ο μαθητής «διδάχτηκε» τον προφορικό λόγο.

Χ. Χαραλαμπίκης (1994). *Γλώσσα και εκπαίδευση*, Αθήνα: Γεννάδειος Σχολή, 37-40 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Στον γραπτό ή στον προφορικό λόγο, κατά τον συγγραφέα, δίνεται σήμερα σημασία και γιατί; (60- 80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να επισημάνετε δύο από τις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η νοηματική συνοχή στην τρίτη παράγραφο (Όμως, ... γραπτό λόγο) του κειμένου και να αναφέρετε ποια σχέση συνοχής δηλώνει καθεμιά από αυτές.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1 «είναι αναγκαία η χρήση (του γραπτού λόγου) για τις σύγχρονες επικοινωνιακές ανάγκες».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω πρόταση, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. «Θεωρείται μάλιστα και βασικό ζήτημα στην αποτελεσματική διδασκαλία της γλώσσας»

Στην παραπάνω πρόταση να αιτιολογήσετε την επιλογή της παθητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 15)